

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.148>

УДК 338.43:005.332

В. І. Клецик,

аспірант, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-0724-1421>

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

V. Kletsyk,

Postgraduate Student, Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S. Z. Gzhytskyi

MAIN MEASURES FOR INCREASING THE COMPETITIVENESS LEVEL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

У статті обґрунтовано основні організаційно-економічні та виробничо-технологічні заходи підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств в умовах динамічних змін економічного середовища та загострення конкурентної боротьби на аграрному ринку. Доведено, що конкурентоспроможність аграрних підприємств формується під впливом сукупності внутрішніх і зовнішніх чинників та значною мірою

залежить від ефективності розвитку їх бізнес-процесів, здатності адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури й уподобань споживачів. Визначено стратегічні напрями структурної перебудови бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності, зокрема перепроєктування та реінжиніринг, а також розкрито їх вплив на формування стійких конкурентних переваг. Обґрунтовано доцільність поєднання цінових і якісних параметрів конкурентної боротьби, впровадження інноваційних технологій, екологізації аграрного виробництва, стандартизації та сертифікації продукції. Доведено, що реалізація запропонованих заходів сприяє підвищенню ефективності господарювання, зміцненню позицій сільськогосподарських підприємств на ринку та забезпеченню їх довгострокового розвитку.

The article substantiates a comprehensive set of organizational, economic, and production-technological measures aimed at increasing the level of competitiveness of agricultural enterprises under conditions of intensified competition and dynamic changes in the agrarian market environment. It is argued that the competitiveness of agricultural enterprises is formed under the influence of a complex combination of internal and external determinants and largely depends on the efficiency of business process development, the ability to adapt to market fluctuations, and responsiveness to changing consumer preferences.

The study emphasizes that improving competitiveness requires a systematic modernization of core business processes, which act as a structural and functional basis for the realization of competitive advantages in agricultural production. Two strategic directions of business process restructuring are identified: business process redesign, which focuses on incremental improvements and mobilization of internal resource reserves, and reengineering, which implies radical structural changes and innovation-driven transformation of production and management systems. The advantages and expected effects of each approach are analyzed in terms of cost optimization, productivity growth, quality improvement, and market positioning.

Special attention is paid to the balance between price-based and quality-based competitive strategies. It is proven that sustainable competitive positions can be achieved through the rational combination of cost minimization mechanisms and the production of high-quality, safe, and environmentally friendly agricultural products. The role of innovation, digitalization, ecological modernization, and the implementation of international food safety standards, including HACCP, is substantiated as a key factor in enhancing product competitiveness and strengthening consumer trust.

The article also highlights the importance of integration and cooperation processes among agricultural enterprises as a strategic tool for scaling production, diversifying risks, expanding resource potential, and increasing market power, especially for small and medium-sized producers. It is concluded that the implementation of the proposed measures contributes to strengthening market positions, improving economic efficiency, enhancing product quality, and ensuring long-term sustainable development of agricultural enterprises in a competitive market environment.

Ключові слова: конкурентоспроможність; сільськогосподарські підприємства; бізнес-процеси; організаційно-економічні заходи; аграрний ринок; конкурентні переваги.

Keywords: competitiveness; agricultural enterprises; business processes; organizational and economic measures; agrarian market; competitive advantages.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Функціонування сільськогосподарських підприємств в умовах ринкової економіки, апріорі, вимагають реалізації управлінських впливів щодо підвищення рівня їх конкурентоспроможності. Сучасний етап розвитку аграрного сектору економіки України характеризується посиленням конкурентного тиску, динамічними інституційними змінами, зростанням ролі інновацій та необхідністю адаптації підприємств до нестабільного зовнішнього середовища. В умовах глобалізації ринків, євроінтеграційних процесів,

цифровізації економіки та трансформації системи аграрного виробництва питання забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств набуває стратегічного значення.

Практика функціонування аграрних підприємств засвідчує, що традиційні підходи до управління, орієнтовані переважно на використання матеріально-технічних ресурсів і цінові переваги, втрачають ефективність. Водночас недостатня увага приділяється розвитку системи управління персоналом, удосконаленню бізнес-процесів, впровадженню інноваційних управлінських рішень та формуванню цілісної архітектури підприємства. Це призводить до зниження адаптивності суб'єктів аграрного бізнесу, обмежує можливості підвищення продуктивності та довгострокової конкурентоспроможності.

Наукова проблема полягає у відсутності комплексного підходу до формування системи управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств, що поєднувала б інституційні, інноваційні та процесно-орієнтовані засади управління з урахуванням специфіки аграрного виробництва. Невирішеними залишаються питання узгодження цілей розвитку підприємства з ефективністю бізнес-процесів, системою мотивації персоналу та вимогами інноваційного середовища.

Розв'язання зазначеної проблеми безпосередньо пов'язане з важливими науковими та практичними завданнями, зокрема: розвитком теоретико-методичних положень управління конкурентоспроможністю підприємств аграрного сектору; удосконаленням методів оцінювання конкурентних переваг і результативності бізнес-процесів; обґрунтуванням механізмів упровадження інновацій та підвищення ролі людського капіталу в системі стратегічного управління. Практичне значення вирішення проблеми полягає у можливості використання отриманих результатів для підвищення ефективності управління, стабільності розвитку та конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств в умовах сучасних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення та підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств перебуває у фокусі наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. У працях українських науковців конкурентоспроможність аграрних підприємств розглядається переважно з позицій ресурсного підходу, ефективності використання виробничого потенціалу, впровадження інновацій та удосконалення системи управління. Зокрема, дослідження О. П. Хаєцької [6] акцентують увагу на впливі інноваційного середовища на формування конкурентних переваг аграрних підприємств та необхідності адаптації управлінських рішень до умов технологічних змін.

Значний внесок у розвиток теоретико-методичних підходів до управління конкурентоспроможністю зроблено у працях І. С. Гурської та С. В. Герчанівської [2], де обґрунтовано ключову роль системи управління персоналом у забезпеченні стійких позицій аграрних підприємств на ринку. Автори доводять, що людський капітал та ефективна мотивація праці є важливими чинниками формування довгострокових конкурентних переваг.

Питання впливу інноваційних процесів на конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств висвітлено у працях І. В. Гончарук та І. В. Томашук [1], які підкреслюють значення технологічного оновлення, цифровізації та впровадження сучасних управлінських інструментів у підвищенні ефективності аграрного виробництва.

У зарубіжних дослідженнях, зокрема в роботах Д. Норта [5], конкурентоспроможність підприємств аналізується крізь призму інституційної теорії, де ключову роль відіграють формальні та неформальні інститути, що визначають правила функціонування ринку та впливають на ефективність економічних суб'єктів. Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових праць, недостатньо систематизованими залишаються питання комплексної розробки системи управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств з урахуванням поєднання інноваційних,

інституційних та організаційно-економічних чинників, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо формування системи управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств в умовах посилення ринкової конкуренції та динамічних змін економічного середовища.

Для досягнення поставленої мети в статті передбачено розв'язання таких завдань:

- узагальнити наукові підходи до трактування сутності конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств;
- проаналізувати основні чинники та умови формування конкурентних переваг в аграрному секторі;
- обґрунтувати роль інноваційних процесів, інституційного середовища та системи управління персоналом у підвищенні конкурентоспроможності;
- визначити ключові елементи та етапи формування системи управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення управлінських механізмів з метою забезпечення їх стійкого розвитку та підвищення ефективності функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства є комплексним процесом, що в стратегічному вимірі залежить від таких двох векторів: перший – це здатність підприємства ефективно використовувати доступні йому ресурсні потужності в напрямі зростання показників ефективності господарювання та виробництва високо якісної аграрної продукції, своєю чергою, другий – спроможність сільськогосподарського підприємства адекватного реагувати на зміну вподобань споживачів аграрної

продукції та кон'юнктуру на цільових сегментах ринку, що передбачає формування здатності щодо оперативного корегування конкурентної стратегії підприємства, як в межах його внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Таким чином, організаційно-економічні заходи щодо підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства вимагають наявності в нього високих адаптивних здатностей стосовно приведення у відповідність параметрів розвитку його базових бізнес-процесів до вимог і потреб розвитку аграрного ринку.

Таким чином, базовою передумовою підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства є модернізація його основних бізнес-процесів. Під бізнес-процесом підприємства розуміють певний вид діяльності, дій або сукупності робіт, що передбачають створення продукту, який має цінність для кінцевого споживача [3, с. 128]. Бізнес-процес доцільно позиціонувати, як послідовність взаємоузгоджених дій, що забезпечують трансформацію на «вході» отримувані ресурси для отримання результату, який буде мати корисну цінність для кінцевого споживача. [7, с. 33]. Конкурентоспроможність є одним з базових функціональних критеріїв, що визначає параметри доцільності реалізації конкретного сценарію розвитку бізнес-процесу [4, с. 30]. Таким чином, бізнес-процеси забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства є структурно-функціональною надбудовою реалізації його конкурентних переваг в умовах ринку через імплементацію механізмів побудови раціональної структури на налагодження параметрів ефективності розвитку бізнес-процесів з урахуванням інтересів усіх учасників суспільно-економічного обміну.

Бізнес-процеси, що мають ірраціональну структуру та відзначають низьким рівнем ефективності та оперативності розвитку, апріорі не можуть позитивно впливати на забезпечення динамічної конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, що вимагає реалізації комплексу заходів, спрямованих на їх структурну перебудову та якісну трансформацію з

урахуванням стратегії розвитку цих підприємств. Концептуально виділяють два стратегічних напрями структурної перебудови бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Перший, перепроєктування бізнес-процесів, що передбачає обмежене корегування параметрів розвитку останніх і, головним чином, націлене на мобілізацію незадіяних ресурсних резервів нарощування ефективності розвитку бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Своєю чергою, другий – це реінжиніринг, який є інструментарієм системної інноваційної модернізації основних параметрів розвитку бізнес-процесів. У таблиці 1 подано характеристику стратегічних напрямів структурної перебудови бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Таблиця 1. Стратегічні напрями структурної перебудови бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств*

Стратегічні напрями	Специфіка імплементації	Очікуваний корисний ефект
Перепроєктування	Забезпечує збереження усталених взаємозв'язків між структурними підрозділами підприємства та концентрується на усуненні «вузьких» місць мобілізації конкурентних переваг.	Зростання ефективності бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності, мінімізація витрат на виробництво продукції та посилення цінкових параметрів конкурентної боротьби.
Реінжиніринг	Передбачає імплементацію революційних змін у підходах до забезпечення конкурентоспроможності та формалізує превентивні механізми мінімізації ринкових ризиків.	Диверсифікація виробництва та каналів збуту продукції, завоювання лідерських позицій на ринку, суттєве підвищення якісних властивостей аграрної продукції для споживачів.

**Джерело: власна розробка*

Таким чином, структурна модернізація розвитку бізнес-процесів в аспекті зміцнення конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств має бути орієнтована на такі стратегічні пріоритети, як корегування параметрів побудови бізнес-процесів, підвищення ефективності їх

функціонування та покращення оперативності розвитку бізнес-процесів. З цією метою, першочерговими організаційно-економічними заходами підвищення ефективності розвитку бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств повинні стати такі:

- оптимізація концептуальної архітектури побудови бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, шляхом усунення їх структурних недоліків і дублюючих функцій в контексті формалізації адекватної структури розподілу повноважень, обов'язків і відповідальності між суб'єктами управління бізнес-процесами в ході взаємодії з чинниками внутрішнього та зовнішнього середовища сільськогосподарського підприємства;

- системна трансформація процесу перетворення вхідних ресурсів сільськогосподарського підприємства в сегмент виробництва якісної безпечної та конкурентоспроможної продукції на аграрному ринку на засадах інноваційної модернізації основних фондів підприємства, підвищення професійних компетенцій кадрового персоналу та вдосконалення збутової діяльності з метою отримання на виході корисного ефекту, результати якого можна екстраполювати в площину розширеного відтворення та зростання соціально-економічної ефективності розвитку сільськогосподарського підприємства;

- покращення системної взаємодії та злагодженості між розвитком базових бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства через імплементацію чітких регламентів і стандартів розвитку цих бізнес-процесів з урахуванням структурно-функціональних параметрів технологічних карт виробництва конкретних видів аграрної продукції в рослинницькій, тваринницькій та переробній галузях, впровадження комп'ютерно-інформаційних технологій автоматизації розвитку окремих бізнес-процесів, удосконалення технології прийняття управлінських рішень з дотриманням принципу досягнення

цілових критерії оптимальності позиціонування сільськогосподарського підприємства на аграрному ринку;

- комплексної переорієнтації базових бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства на стратегічні засади диверсифікації його виробничо-господарської діяльності з метою мінімізації ризиків функціонування підприємства та розширення традиційних напрямів розвитку з урахуванням концептуальних положень збалансованого розвитку його економічної, соціальної та екологічної сфер господарювання;

- імплементація дієвих механізмів моніторингу та контролю за розвитком бізнес-процесів сільськогосподарського підприємства, шляхом впровадження автоматизованих контрольних процедур на кожному з етапів виробництва продукції та просування її на ринку до кінцевого споживача на предмет відповідності функціональним критеріям, реалізації інструментів оцінювання та рейтингування організаційних підрозділів підприємства в розрізі їх цілових бізнес-процесів, імплементації засад корегування параметрів розвитку бізнес-процесів за результатами проведених контрольних процедур;

- впровадження інструментарію реалізації ефективного контролінгу основних бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на засадах оптимізації витрат підприємства, зведення до мінімуму ірраціональних та трансакційних витрат, модернізації цілових виробничо-технологічних циклів і згортання нерентабельних видів економічної діяльності сільськогосподарського підприємства.

Агрегований корисний ефект від реалізації запропонованих заходів представлений на рисунку 1.

Важливою складовою формування належного рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств є налагодження ефективних процесів виробництва аграрної продукції, що наділена високими якісними властивостями та користується стабільним попитом серед

споживачів на ринку. Очевидно, що стабільні обсяги продажів продукції формують стійкі надходження фінансово-економічних ресурсів на сільськогосподарське підприємство протягом календарного року, незалежно від його галузевої спеціалізації, що дозволяє забезпечувати динамічну реалізацію конкурентних переваг сільськогосподарського підприємства та підтримувати на стабільному рівні процеси його розширеного відтворення. Таким чином, стратегічним напрямом підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства є налагодження процесів виробництва його аграрної продукції, що наділена високими конкурентними та споживчими властивостями.

Рис. 1. Результати підвищення ефективності розвитку бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств*.

**Джерело: власна розробка.*

Системно можна виділити два стратегічні напрями забезпечення конкурентоспроможності продукції сільськогосподарського підприємства: перший, базується на реалізації конкурентних переваг через механізми

цінових аспектів ведення конкурентної боротьби та постачанні продукції на аграрний ринок за цінами, що є нижчими, ніж в основних конкурентів; своєю чергою, другий – передбачає концентрацію ресурсних потужностей сільськогосподарського підприємства на виробництві аграрної продукції, що володіє високими якісними властивостями та є пріоритетною для придбання споживачами, насамперед, через споживчі якості, які є вищими, ніж в основних конкурентів. Очевидно, що залежно від рівня платоспроможного попиту споживачів на аграрному ринку та доходів конкретних домогосподарств, диференціюється стратегія реалізації конкурентних переваг продукції сільськогосподарського підприємства. Формалізація організаційно-економічного інструментарію забезпечення конкурентоспроможності аграрної продукції визначається з урахуванням таких структурно-функціональних аспектів, як (1) ресурсні потужності та рівень техніко-технологічної оснащеності конкретного сільськогосподарського підприємства; (2) розвиненість інфраструктури аграрного ринку та наближеність сільськогосподарського підприємства до ринків збуту продукції з урахуванням логістичних аспектів забезпечення підтримки цього процесу; (3) політика підприємства щодо орієнтації на цільові сегменти аграрного ринку, задоволення потреб споживачів та позиціонування по відношенню до основних конкурентів у довгостроковій перспективі; (4) масштаби господарювання сільськогосподарського підприємства та обсяги виробництва його продукції; (5) логістичні потужності сільськогосподарського підприємства, що визначають параметри можливостей кондиційного зберігання, переробки та збуту аграрної продукції протягом маркетингового року.

У таблиці 2 представлено комплекс пріоритетних організаційно-економічних та виробничо-технологічних заходів щодо підвищення рівня конкурентоспроможності аграрної продукції підприємств у сегментах цінових та якісних параметрів ведення конкурентної боротьби на ринку.

Таблиця 2. Матриця пріоритетних заходів підвищення рівня конкурентоспроможності продукції сільськогосподарських підприємств у розрізі цінових та якісних параметрів ведення конкурентної боротьби*

	Організаційно-економічні заходи	Виробничо-технологічні заходи
Цінові параметри ведення конкурентної боротьби	Оптимізація цільових бізнес-процесів сільськогосподарського підприємства; мінімізація ірраціональних витрат у технологічних циклах виробництва аграрної продукції; диверсифікація джерел постачання сировини; проведення періодичних акцій на аграрному ринку; надання знижок і дисконтних бонусних пропозицій для постійних споживачів; зниження собівартості виробництва одиниці продукції.	Інтенсифікація процесу виробництва аграрної продукції; підвищення рівня урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності сільськогосподарських тварин; розбудова переробних потужностей підприємства і формування нових ланок продуктового ланцюга створення доданої вартості; автоматизація аграрного виробництва та підвищення оперативності технологічних циклів.
Якісні параметри ведення конкурентної боротьби	Розширення номенклатури та асортименту продукції сільськогосподарського підприємства; інтеграція підприємства в спеціалізовані аграрні кластери; налагодження співпраці та обміну досвідом із лідерами на цільових сегментах аграрного ринку; імплементація передових світових практик розвитку виробничих бізнес-процесів підприємства.	Екологізація бізнес-процесів виробництва аграрної продукції; стандартизація та сертифікація виробничо-технологічних циклів підприємства у відповідності до норм міжнародних продовольчих інституцій; впровадження інноваційних механізмів моніторингу та контролю за розвитком виробничо-технологічних бізнес-процесів.

**Джерело: власна розробка*

Базовою передумовою сертифікації та стандартизації виробничо-господарських бізнес-процесів виробництва безпечної сільськогосподарської продукції є впровадження технологій дотримання та перевірки їх на відповідність конкретним безпековим критеріям. У цьому контексті, пріоритетним є орієнтація на впровадження системи аналізу ризиків, небезпечних чинників і контролю критичних точок на основних етапах виробничо-технологічних циклів НАССР (англ. Hazard Analysis and Critical Control Point). Фундаментальні засади цієї системи моніторингу та контролю за безпекою виробництва сільськогосподарської продукції дозволяють

формалізувати дієві механізми та інструменти перевірки виробничо-господарських циклів на предмет їх відповідності передовим міжнародним стандартам, що полегшує процеси сертифікації аграрної продукції, а, отже, в кінцевому підсумку й зумовлює до підвищення рівня конкурентоспроможності продукції, зокрема, та сільськогосподарського підприємства на аграрному ринку в цілому.

Базисною передумовою підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств є нарощування виробничих потужностей і масштабування господарської діяльності. Вирішення цього завдання ускладнюється в умовах обмеженості ресурсних потужностей сільськогосподарських підприємств і складності доступу до залучення вільних фінансово-економічних ресурсів для розширення їх господарської діяльності. Насамперед, ця проблема гостро постає для малих сільськогосподарських підприємств, що, цілком очевидно, переважають чисельно та є джерелом зайнятості на сільських територіях. У цьому контексті, стратегічним інструментарієм підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств є активізація розвитку процесів їх інтеграції та кооперації виробничо-господарських потужностей з метою масштабування бізнесу, розвитку матеріально-технічної бази, обміну досвідом, покращення компетенцій ведення господарської діяльності та зміцнення конкурентних переваг на аграрному ринку.

Інтеграція та кооперація сільськогосподарських підприємств є потужним незадіяним інструментом становлення процесів їх розширеного відтворення та диверсифікації ризиків господарювання на засадах об'єднання ресурсних потужностей, вмінь, знань і досвіду ведення конкурентної боротьби на аграрному ринку. Слід відзначити, що, на сьогодні, розвиток процесів інтеграції та кооперації сільськогосподарських підприємств ускладнюється, з огляду на такі перешкоди, як суб'єктивного (відсутність реального розуміння з боку керівників підприємств важливості та можливостей формування конкурентних переваг засобами інтеграції та

кооперації, небажання менеджменту підприємств ділитися ресурсними потужностями і матеріально-технічною базою з іншими суб'єктами господарювання, хибні побоювання щодо втрати самостійності керівництвом підприємства в прийнятті управлінських рішень, а також витоку за межі підприємства інформації, що містить комерційну таємницю), так і об'єктивного (нерозвиненість мережі об'єктів інфраструктурної підтримки розвитку процесів інтеграції та кооперації сільськогосподарських підприємств, загострення конкурентної боротьби на цільових сегментах аграрного ринку, недосконалість і неповнота інституційно-правового базису розвитку процесів інтеграції та кооперації сільськогосподарських підприємств) характеру.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Таким чином, формалізація та впровадження комплексу організаційно-економічних заходів щодо підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств передбачає доцільність реалізації системної політики структурної модернізації всіх стратегічно важливих сфер функціонування сільськогосподарських підприємств, адже, рівень конкурентоспроможності останніх залежить від впливу цілісної сукупності детермінант, як в межах внутрішнього, так і зовнішнього середовища розвитку. Очевидно, що реалізація запропонованих заходів сформує структурний поштовх не лише до підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, але й підвищення ефективності розвитку виробничо-господарських бізнес-процесів, закриття нерентабельних видів економічної діяльності, мобілізації ресурсного потенціалу підприємств, виходу на нові сегменти аграрного ринку, покращення якості продукції та підвищення рівня задоволеності потреб споживачів на ринку, диверсифікації ризиків функціонування підприємств в умовах динамічних змін економічного середовища їх розвитку.

Пріоритетними організаційно-економічними заходами підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств

визначено такі: структурна перебудова бізнес-процесів забезпечення конкурентоспроможності на засадах їх перепроєктування та реструктуризації, раціональне поєднання цінових та якісних детермінант ведення конкурентної боротьби на аграрному ринку, впровадження передових технологій гарантування безпечності продовольства, стимулювання процесів розвитку інтеграції та кооперації сільськогосподарських підприємства, інноваційна модернізація виробничо-господарської діяльності останніх.

Формування конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства залежить не лише від ефективності розвитку його виробничо-господарських бізнес-процесів, але й рівня організації параметрів взаємовідносин із ринковими контрагентами. Організаційно-управлінським інструментарієм налагодження таких взаємовідносин є маркетингова стратегія сільськогосподарського підприємства, раціональна формалізація якої забезпечує становлення передумов для підвищення рівня його конкурентоспроможності на засадах реалізації тактико-оперативної підтримки утримання лідерських позицій на аграрному ринку, покращення асортименту продукції, оптимізації логістичних потужностей, мінімізації маркетингових витрат і диверсифікації каналів збуту продовольства.

Література

1. Гончарук І. В., Томашук І. В. Вплив інноваційних процесів на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. № 1 (63). С. 30-47.
2. Гурська І. С., Герчанівська С. В. Система управління персоналом як основа забезпечення конкурентоспроможності аграрного підприємства. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. № 1 (47). С. 69-77.

3. Козенков Д. Е. Проектування бізнес-процесів як основа створення архітектури підприємства. *Вісник СумДУ Серія Економіка*. № 3. 2011. С. 126-136.
4. Котлик А. В. Побудова системи показників для оцінки конкурентоспроможності бізнес-процесів підприємства. *Управління розвитком*. 2011. № 21 (118). С. 30-32.
5. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт ; пер. з англ. І. Дзюб. К.: Основи, 2000. 198 с.
6. Хаєцька О. П. Конкурентоспроможність аграрних підприємств в умовах інноваційного середовища. *Бізнес-навігатор*. 2022. № 2 (69). С. 101–107.
7. Шаповалова А. С., Ляшенко О. М., Шаповалова С. М. Характеристика методів удосконалення бізнес-процесів підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 2 (104). С. 33-39.

References

1. Honcharuk, I.V. and Tomashuk, I.V. (2023), “The impact of innovation processes on increasing the competitiveness of agricultural enterprises”, *Economy, Finance, Management: Topical Issues of Science and Practice*, vol. 1(63), pp. 30-47.
2. Hurska, I.S. and Herchanivska, S.V. (2023), “Personnel management system as the basis for ensuring the competitiveness of an agricultural enterprise”, *Collection of Scientific Works of Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (Economic Sciences)*, vol. 1(47), pp. 69-77.
3. Kozenkov, D.E. (2011), “Business process design as the basis for creating enterprise architecture”, *Bulletin of Sumy State University. Economics Series*, vol. 3, pp. 126-136.
4. Kotlyk, A.V. (2011), “Development of a system of indicators for assessing the competitiveness of enterprise business processes”, *Development Management*, vol. 21(118), pp. 30-32.

5. North, D.C. (2000), *Instytutsii, instytutsijna zmina ta funktsionuvannia ekonomiky* [Institutions, institutional change and economic performance], Osnovy, Kyiv, Ukraine.
6. Khaietska, O.P. (2022), “Competitiveness of agricultural enterprises in an innovative environment”, *Business Navigator*, vol. 2(69), pp. 101-107.
7. Shapovalova, A.S. Liashenko, O.M. and Shapovalova, S.M. (2010), “Characteristics of methods for improving enterprise business processes”, *Actual Problems of Economics*, vol. 2(104), pp. 33-39.

Отримано редакцією журналу / Received: 23.01.26

Прорецензовано / Revised: 01.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 19.02.26